

Pavadinimas: COVID-19 poveikis teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose – Eurojusto bylų analizė

Data: 2021 m. balandžio 14 d.

URL: <https://www.eurojust.europa.eu/impact-covid-19-judicial-cooperation-criminal-matters>

Iš Eurojusto bylų matyti, kad nuo koronaviruso (COVID-19) pandemijos pradžios valstybių narių specialistai susidūrė su įvairiais sunkumais nagrinėdami bylas, susijusias su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose. Šie sunkumai yra valstybių narių įgyvendintų kovos su COVID-19 plitimu priemonių, turėjusių įtakos visoms teismo bendradarbiavimo srityje dažniausiai taikomoms priemonėms, pasekmės. Be to, precedento neturintys socialiniai pokyčiai, kuriuos sukėlė pandemija, organizuotoms nusikalstamoms grupėms suteikė naujų galimybių nusikalstamu būdu įgyti pelno.

Šios ataskaitos tikslas yra nustatyti specifinius pandemijos sukeltus sunkumus taikant dažniausiai naudojamas teismo bendradarbiavimo priemones. Be to, joje nurodomi dažniausiai daryti nusikaltimai, kurie buvo tiesiogiai susiję su pandemija. Ataskaitoje taip pat apibūdinamas Eurojusto vaidmuo sprendžiant šias problemas ir pateikiamos geriausios patirties santraukos. Jei vėl bus taikomos ypatingos priemonės, šios žinios bus naudingos specialistams ir politikos formuotojams.

Šia ataskaita papildomas jungtinis Eurojusto ir Europos teismo tinklo rinkinys dėl COVID-19 poveikio teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose ⁽¹⁾. Nors šiame rinkinyje daugiausia dėmesio skiriama valstybių narių taikomoms priemonėms, skirtoms kovai su viruso plitimu, ir jų poveikiui teisminiam bendradarbiavimui apskritai, ataskaita grindžiama konkrečių atvejų, užregistruotų Eurojuste 2020 m. balandžio mėn. – 2020 m. birželio 30 d. laikotarpiu, analize.

Pagrindinės šios analizės išvados gali būti apibendrintos, kaip nurodyta toliau.

1. Europos arešto orderio mechanizmas veikė toliau, nors pandemijos suvaldymo priemonės, tokios kaip sienų uždarymas ir privalomas karantinas, taip pat policijos pajėgų trūkumas stipriai paveikė paskutinį Europos arešto orderio procedūros etapą: fizinį prašomo perduoti asmens perdavimą. Prireikus atidėti perdavimą, buvo taikomos atitinkamos teisės normos, nustatytos Europos arešto orderio pagrindų sprendimo (Pagrindų sprendimas dėl EAO) ⁽²⁾ 23 straipsnyje. Vykdančiosios institucijos dažniau nei įprastai prašė Eurojusto pagalbos teikdamos papildomos informacijos prašymus (pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį). Perduodami atitinkamus prašymus (atsižvelgiant tiek į 23 straipsnį, tiek į 15 straipsnio 2 dalį) per Eurojustą, specialistai

⁽¹⁾ Tarybos dokumentas WK 587/2021; Santrauka prieinama internetu (<https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2021-02/st06178.en21.pdf>).

⁽²⁾ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (2002/584/TVR).

galėjo laiku gauti atsakymus ir toliau vykdyti Europos arešto orderio procedūras. Ypač kalbant apie 23 straipsnio taikymą, ankstyvas Eurojusto išitraukimas lėmė, kad buvo greitai susitariama dėl naujos perdavimo datos.

2. Valstybės narės toliau taikė su keitimusi įrodymais susijusias priemones ir įgyvendino tyrimo priemones. Tačiau kai kuriais atvejais institucijos teikė pirmenybę prašymams ir juos vykdė tik ypatingais atvejais ir sunkių nusikaltimų atvejais. Tai lėmė, kad buvo vėluojama vykdyti Europos tyrimo orderius ir savitarpio teisinės pagalbos prašymus, ypač tais atvejais, kai buvo reikalingas fizinis asmens dalyvavimas (liudytojų arba įtariamųjų apklausos).
3. Pandemijos pradžioje specialistai dažnai kreipėsi į Eurojustą su prašymais dėl Europos tyrimo orderio perdavimo ⁽³⁾, savitarpio teisinės pagalbos ir (arba) nutarimo išaldyti ⁽⁴⁾. Buvo manoma, kad šių prašymų perdavimas per Eurojustą yra patikimas būdas užtikrinti greitą grįžtamąjį ryšį apie pristatymą ir galimus vėlesnius atnaujinimus dėl vykdymo. Tokį per Eurojustą pateiktų prašymų padidėjimą iš dalies lėmė tai, kad valstybėse narėse buvo nutrauktos standartinės pašto ir kurjerių paslaugos.
4. Esant tokiai situacijai reikia įkurti vieną elektroninę platformą, kuri nepriklauso nuo spausdintų kopijų perdavimo, skirtą keistis dažniausiai taikomomis teismo bendradarbiavimo priemonėmis. Tai susiję su pasirengimu įgyvendinti Skaitmeninio keitimosi e. įrodymais sistemą (eEDES) kaip Europos Komisijos pradėto Skaitmeninės baudžiamosios justicijos projekto dalį.
5. Kelionių apribojimai labai paveikė jungtinių tyrimų grupių veiklą. Daugeliu atvejų numatytos bendrų veiksmų dienos buvo atidėtos. Derybos dėl naujų jungtinių tyrimų grupių buvo atidėtos ir šios grupės buvo sukurtos vėliau. Atsižvelgdamas į staigiai pasikeitusias jungtinių tyrimų grupių bendradarbiavimo aplinkybes, Eurojustas pakeitė jungtinių tyrimų grupių finansavimo programą ir sukūrė jungtinių tyrimų grupių nariams saugią komunikacijos platformą, kad jie galėtų susitikimus organizuoti internetu.
6. Pandemija suteikė galimybių organizuotoms nusikalstamoms grupėms, kurios pasinaudojo tuo, kad buvo padidėjęs specifinių priemonių, susijusių su naujomis higienos taisyklėmis, poreikis ir užsiėmė sukčiavimu, susijusiu su valstybės subsidijomis.
7. Nepaisant pandemijos metu taikomų apribojimų, Eurojustas toliau veikė pilnu pajėgumu ir aktyviai teikė savo įprastas paslaugas specialistams visoje ES.

Išsamų šių išvadų paaiškinimą, įskaitant konkrečius pavyzdžius, susijusius su Eurojusto bylomis ir geriausia specialistų patirtimi, galima rasti šioje ataskaitoje.

⁽³⁾ Pagal 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose.

⁽⁴⁾ Taikyta priemonė buvo 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje.